

Heinrich Wittenwiler

A gyűrű

(részletek)

A szerzőről igen kevés konkrét adat áll rendelkezésünkre. Annyi bizonyos, hogy Svájcban, a Bodeni-tó környékén született valamikor az 1300-as évek utolsó évtizedeiben, kora átlagos műveltségi szintjét messze túlszárnyaló jogászember alapos irodalmi, hittudományi, bölcséleti, etikai, természettudományos és hadtudományi ismeretekkel.

A gyűrű egy Ostobány nevű kitalált svájci faluban lakó kelekótya parasztleány, Taknyos Berci történetét meséli el. A verses eposz komikus és groteszk elemeket egyaránt tartalmazó cselekménye röviden így foglalható össze: hogy egy Fogdafarkam Maca nevű parasztlány szerelmét elnyerhesse, magát pedig ugyanakkor igazi, a szerelméért próbatételre kész lovagként mutathassa be, Berci parasztleány barátainak közreműködésével lovagi tornát rendez, ami azonban az egészből kisül, nem egyéb, mint százalmas tökfilkók csúfos lebölgése. Miután groteszk-komikus udvarlási kísérleteit is balsiker koronázza, levélváltásra kerül sor közte és Maca között. Az írástudó és irodalomban járatos férfiak segítségével megírt levelekben Berci és Maca kölcsönösen megvallja egymásnak a másik iránti heves szexuális vonzódását. Ezt követően Berci és Maca családja és rokonsága hosszú vitákban fejti ki véleményét a házasságról, illetve okosítja ki Bercit a szükséges tudnivalókról, minekutána már semmi sem állhat a házasságkötés útjában. A menyegzőt először is a nászajándékok, majd a lakodalmi vacsora nyomorúságos mivolta jellemzi, amit aztán a vendégek fékevesztett orgiája követ. Miután az előzőleg a seborvos által teherbe ejtett Macának a nászéjszakán sikerül magát érintetlennek tettetni, verekedés tör ki a részeg vendégek között. Ez a verekedés azonban hamarosan nagyszabású háborúvá fajul, és sor kerül egy borzalmas ütközetre, amelyben az ellenséges szomszéd falvak lakóin kívül óriások, törpék, boszorkányok, irodalmi és mondabeli hősök is részt vesznek. A végén mindent vér borít és hullahegyek, s Berci – a csata egyetlen túlélőjeként – remeteségbe vonul a Fekete-erdőbe.

Sz. L.

A seborvosnál

...Kúrának hogy múlt ideje,
bekötve a leány feje,
s kérheti az orvost megint:
„Uram, tégy a szavam szerint:
Fogd a tollat, s írdad szépen
leveletem ím ekképpen:

’Üdvözlég, én hív szerelmem!
Más fickókért gerjedelmem
nem buzgott még úgy, mint érted.
Ó vigaszom, hidd el, kérlek!
Leveledet kézhez kaptam,
így örömöm lankadatlan:
Jer hozzám hát éjfél tájban,
várok rád az orvosházban.
Amit kérsz, én tenni fogom,
mások szavát bíz’ letojom!
Ezek után Isten áldjon,
légy közel vagy messzi tájon!’”

Csodálkozott javában
Mákonya, s szólt magában:
„Látom, kurva vagy te szentem,
vagy szimatomból csal meg engem!”
Aztán gondolt az írásra,
mely a nőket csak így látja:
„Asszonynépség segge széles,
de szíve nem terebélyes.”
Nem én költöm, így valóság:
Női erény ritka jószág,
förtelme oly sok a nőknek,
miket hadak le nem győznek.
Amit mondok, elhiggyétek.
Kevés hűség s roppant vétek
él az állhatatlan nőben.
Így volt múltban, s lesz jövőben.
S ekként tovább sorolhatom,
ámde jobb, ha abba hagyom,
s visszatérek Mákonyához,
ki nevetve szólt a lányhoz,
s fingott, ahogy szusszal bírta:
„Neved farkamra van írva,
farkamtól meg kedved derül,
dolgunk bizvást jól sikerül.

Ha szót fogadsz nékem szépen,
apáddal is béke létszen:
Megenyhítem – bennem bízhatasz –,
ki tégedet agyonizzaszt.
Ha nem engedsz, lelked rajta.”
S a levelet kézbe kapta:
„Lásd, ezt Friccnek megmutatom,
ha, mit kérek, meg nem kapom.”
Maca, aki mit sem értett,
e szóktól lett igen sértett,
s szólt: „Én semmit nem tehetek.
Így ha netán bajba esek,
vétkes inkább magad leszel.
Ha jámbor vagy, nem így teszel.
Kérésedre bíz’ én szarok:
Azt sem tudom, mi a farok!”
Erényére így vigyázott.
De Mákonya fuvolázott:
„Nézd csak Maca, picic csibél!
Áll a karó, ess hegyibe!
A farok az három gyökér:
egy hosszú és két kis kövér.
Téged én el nem ereszt’lek,
tartsd a szád és maradj veszteg,
nem ér semmi gyötrelmem!
Bekapod a gyökerem,
ha nem akarsz meglakolni,
s szégyenletes bűnbe hullni.”
„Jól van, uram, nem bánom”,
szólt a lányzó vidáman,
s enni kezdte a gyökeret,
mohón, mint még sose evett,
étvágyától esztét vesztve,
búját-baját elfeledve.
Mákonya fáradni látszott,
ám Maca még többre vágyott:
„Orvosoljon! Máris menne?
Nagy örömöm telik benne!”
Majd karója után kapott,
s zacskóiba kapaszkodott,
mondván: „Ugyan mért mulasszam,
hogy a gyökeret fogyasszam!”
Meg is kapta hamarjában,
fenn a padon, s a szalmában,
ízlelgetve nyakra-főre,
hogy elájult nyomban tőle.
Ilyen fűszert még nem evett,

mit most Mákonyától bevett.
 Ám az immár szabta végét,
 unva Maca fark-éjét,
 már a dolgot elégelte,
 de a lányzó így kérlelte:
 „Kenj meg, kérlek, ne add fel,
 harmadszor is, ahogy kell,
 nem teljes a gyógyulásom.”
 „Ördög vagy te, azt már látom!”
 szólott Mákonya legott.
 „Sátán legyen orvosod!
 Ugorj vízbe, ha nem tetszik!
 Nem kenhetlek én napestig!”
 Nagy sebesen fel is állott,
 s oly keserves pofát vágott,
 mint egy szarva-vesztett bak.
 Lógott rajta minden tag.
 Ám Maca is bajra lelt,
 mert míg előbb falt és nyelt,
 most már fájt a csípőtája,
 majd a hasa, gyomra, mája.
 Egyvégtében öklendezett,
 minden ízében reszketett,
 s alig bírta már megmozdulni:
 Úgy kellett odébb vonszolni.
 Napnak tűnt fel egy órája,
 ecetté vált az itókája,
 csalánt idéz édes kása,
 a jó alma vackor mása.
 Arca pírját elvesztette,
 mellbimbói nőttek egyre,
 s barnállottak körös-körül:
 Baj látszott a dolog mögül.
 Mákonya – bár nem volt jós,
 tudta: Maca várandós.
 Ez bizony őt aggasztotta,
 s három napig ott tartotta
 Macát, aztán rákérdezett:
 „Van-e benned szívszeretet
 Berci iránt, s hozzámész-e?”
 Feleletben lett is része,
 mert szólt a lány: „Félreléptem:
 Agyonver, ha tudja vétkem.”

Mákonya a szót így méri:
 „Mondj igent, ha kezéd kéri!
 Vésd eszedbe jól szavamat,
 s becsületed tiszta marad!
 Kérd meg Borzast, nagybátyádat,
 adjon néked liljomszárat,
 vasfüvet, meg jó gubacsot.
 S ha e hármat felforralod,
 majd gyakorta betömködöd
 –hisz tudod, a lábád között –
 ilyen szókkal: 'Reteszt rája!',
 szűk lesz újra cicád szája.
 Jól megérts hát, ennyit kérek:
 A patikus adjon néked
 gubacsot, de nem egyebet,
 csak amit a fáról szedett.
 Ezt kérd tehát, valamennyit,
 mindháromból ugyanannyit.
 Ezen felül mit mondhatok?
 Egy takaros halhólyagot
 töltsél teli galambvérrel,
 s őrizd meg, míg jó az éjjel,
 s Berci mellé befektetnek.
 Amit mondok, Maca, megtedd!
 Ekkor csupán egy a dolgod,
 mit nem szabad hanyagolnod:
 A hólyagot dugjad be
 lányságodnak helyibe!
 Jön Berci e kies tájra,
 kireped a hólyag szája,
 s kifolyik a galambvér,
 ami néked sokat ér:
 Megőrzöd a tisztességed.
 Nos, hát ennyit mondok néked!
 És hogy váltig bizton járj,
 jajgass, sírj és rúgkapálj!
 Úgy azt hiszi, lány vagy még.
 Kell még lecke, vagy elég?”
 „Elég hát!” – most Maca szólt,
 vidámabb még sose volt,
 „megteszem én szívesen,
 csak kérje meg a kezem!”

A nászéjszaka

...Ostobányban mindez alatt
végére ért a lakoma.
Sok asszony és férfikoma
kiugrálta magát rendre,
berúgott, s nem ügyelt csendre,
s felzabálta, mi ehető.
Ámde az sem feledhető,
Taknyos Berci mit csinált,
mikor Macájával hált
nászágýában ezen éjen.
Hagyjátok, hogy elmeséljem:
Maca nyakát átkarolta,
majd a száját megcsókolta
hévvel hétszer, s öröme
vonta keblét a mellére.
A folytatást alig várta,
ám Maca az útját állta,
és akkora lármát csapott,
mi egy mérföldre kihatott.
Lábait ő szét nem tárta,
szűz erényét óvta, zárta.
Berci feladta a harcot,
s vágott hozzá nyájas arcot,
tudván, férfi bírja a nőt,
ha szép szóval nyeri meg őt.
Így beszél hát, azon menten:
„Mily szerencse, hogy megleltem
ajkad, mely itt elem tárult,
s ajkaimmal összezárult!
Kebled halma hozzám simul,
ettől kedvem egyre vidul,
s nő a szívem gerjedelme:
mindez istenünk kegyelme,
ki e gyönyört megalkotta,
és eszközként élénk hozta,
hogy az ember sokasodjon.
Tedd hát magad túl a gondon,
s vedd elmédbe urunk szavát:
'Emberfia elhagy apát,
és már anyja sem kell neki,
mert csak hitvesét szereti:
Így lesz kettő egy hús végül'.
(Ez jön elő az ígéből,
vagyis: nemzzenek gyereket),

lásd, te is csak azt teheted,
velem, mit ludak a tóban!
Kedves, hidd, ebben csak jó van:
Szeretlek és veled leszek,
s mindig mindent érted teszek.”
Ám Maca még akaratos,
sírdogál, szava panaszos:
„Jól tudom, mi előtt állok:
Férfi vagy, s a férfi álnok,
olyan, mint ki madarászik:
édes szokat fuvolázik,
s mihelyt ott van a markában,
meg is fojtja hamarjában.”
„Dehogy, Maca!” szólt a legény.
„Mehülyültél, látom, szegény,
ebben a szép nászi ágyban.
Hisz tudod, hogy közös vágyban
kötetett a szent frigyünk:
Álnokságban mért higgyünk?
Közös ágyban mért is lennénk?
Jó lenne hát, hogyha tennék
frigyünkért, feledve alkut,
hisz mindketten ezt akartuk!”
S lássátok most a hős legényt:
Megragadta Macát, szegényt,
– a tanítást megszívlelte –,
lábait jól felemelte,
bevette közójük magát,
s követte nemének szavát!
Maca sem volt rest vagy levert,
ahogy ott a hátán hevert:
testét bőszen hányva-vetve
a tanácsot nem feledte.
Véget ért az első menet,
mit hallani kint is lehet,
hisz az ágynak vén deszkája,
s fennen szólt a muzsikája,
legszebb a föld kerekén!
Szomjtól ég a vőlegény,
rikoltozik hát ízibe’:
„Vizet kérünk, vizet ide!”
Hoztak levest Velencéből,
melyet főztek csüdfüléből,
malvázia-borral benne:
Ilyen volt a szokás erre.
Mind megitták, s mind felfalták,
s erejüket visszakapták.

A többiek mentek máris:
 visszakattant már a zár is,
 melyet Maca bezárt bévül,
 s visszabújt az ágyba végül.
 Boldog, ám mímeli kárát,
 siratja lehullt virágát,
 ám szól a férj: „Adj túl gondon,
 s legyél vidám, én azt mondom!
 Lehullt virágod neked,
 ám lesz majd egy gyereked:
 Ez egy jó és üdvös dolog,
 s ha igazán meggondolod,
 más se kell, csak hívem legyél,
 s ahogy mondom, csak úgy tegyél,
 mert így hasznos, rendjén való!
 Halld az esküm, mely nem csaló:
 Szeretettel véled bánok,
 s tőled soha meg nem válok.”
 Maca köszöni e szókat,
 és megígér hasonlókat.
 S Berci – máris téve dolgát –
 férjként néki újra szolgált.
 Többet aztán már nem bírtak:
 Aludtak, míg meg nem pirkadt.
 Macának csak egy férj járt,
 míg Csiklandi négygel hált.
 Anca segge horzsolódott,
 mivel több mint hétnek hódolt.
 Bicegit tíz hős szerette,
 s kedvét ettől dehogy szegte,
 Szájbakapót nyolcan lesték,
 s egész éjjel őt reszelték.
 Vízfordóné szíve szakadt,
 ám ragyás volt, s hoppon maradt.
 S midőn a fényes nap felkelt,
 hallhatták szólni a baktert:

„Kit még ágyban lágy kar ölel,
 keljen fel! Az idő közel.
 Nap sugara máris lövell,
 űzi a sötétet.
 Tűnik a hold, lám csak, megy le,
 csillag fénye lankad egyre,
 éjnek csendje szakad szerte:
 Mondom én tenéked.”

Et cetera... – szólta, majd ért véget.
 Maca asszony fel is ébredt,
 s gyúlt fel benne a remény:
 „Ha most felébredsztem,
 tenné újból, semmi kétség,
 még mielőtt jön a népség.”
 Elkezdett hát mocorogni,
 az ágyneműt átmotozni;
 felveri Bercit a zaj,
 s kérdi máris: „Mi a baj?”
 „Gyűrűcskémet elvesztettem”,
 mondta Maca, „dühös lettem,
 s mikor virradt, nekiláttam
 megkeresni, s megtaláltam.”
 Meg is történt – ne izgasson –,
 mit kigondolt Maca asszony.
 Jöttek a legények karban,
 muzsikálva, szörnyű zajban
 befelé a nászszobába
 sok boldogságot kívánva.
 „Halljuk, mi hát az igazság:
 Inyére volt a multság?
 S benn a résben mi az újság?”
 Bercit ekként kérdezetik,
 ő meg felel, s mondja nekik:
 „Jobbat nem ad föld, se ég.
 Tudjátok meg: Szűz volt még!
 Kap is tőlem szép adományt:
 Egy pár cipőt móring gyanánt.”
 Ujjongott a sokadalom,
 s véget ért a lakodalom.

Szalai Lajos fordítása

Michelangelo Buonarroti

Ó Ámor, mondd, ha lelke volna annak
Oly kegyes, mint amily szép az arca,
Ki az, ki ne akarna
Rabjává lenni inkább, mint szabadnak
Maradni? Hisz magamnak,
Ha kedves lenne hozzám, akkor kéne
Inkább lánognom érte,
semmint így, hogy még biztatást se kapjak.

Én mondom, a hatalmas isteneknek
Képességük van túrni mind a rosszat,
Másként már rég megholtak
Volna, láttán a sok gonosznak.
Szeretne bár ő, mint most érte égsz te,
Igazságos bosszút vehetnél rajta,
Jaj, de bár tán soká várakoztatva
Vígaszra, mely kínod késve érte,
Mégsem neheztelsz érte,
Hiszen nemes szív könnyen megbocsátja
Mindazt, mi sérti s szereti azt, ki bántja.

Ismeretlen olasz, 16. sz.

Ámor, úgy hittem, egykor
Hölgyemmel együtt, egyazon fonállal
Kötött meg minket, hogy egyenlőképpen
Vágyunknak tüze örök lánggal égjen.

De jaj, feloldva látom őt már újra,
Ámor bilincse nélkül,
Ezer öröm örök üdvébe jutva.
És én csak még inkább rabságba hulltan,
Híjával minden jónak, fájdalomban
Élek tovább, élettől elhagyottan.

Torquato Tasso

Fagyos hölgyemnek keble s lángol arca,
 Rajtam kívül a jég, mely
 Bensőm tüzét takarja;
 Ámor tette ekképpen,
 Mert homlokán és mellemben honolva
 Magát meg nem gondolja,
 Hogy szememben lakják s néki szívében.

Giovanbattista Guarini

A csillagoknak sírta
 A szerelem betegje
 Az éji ég alatt fájdmát egyre,
 S így szólt míg őket nézte:
 Ó ti, akikbe írva
 Imádottamnak képe,
 Hogyha, mint ahogy nékem,
 Tündöklőn így ragyogva
 Az ő ritka szépségét,
 Néki úgy mutatnátok
 A bennem égő lángot,
 Aranyló fényetek könnyörületre
 Indítaná, mint engem szerelemre.

Virágh László fordításai

Michelangelo Buonarroti nem kell bemutatnunk az olvasónak. Még talán verseiről is tudnak, akik a legendás híró szobrászt és festőt ismerik. Igazi reneszánsz emberként ez a kifejezőmód sem állott távol tőle.

Giovanbattista Guarini az érett reneszánsz irodalmának emblematikus alakja. Az egyik legismertebb, legdivatosabb XVI. századi költő. *Il pastor fido* című pásztorgjátéka számos követőre talált, hatása a mi Balassi Bálintunkig elért.

Torquato Tasso líráját kevésbé ismeri a nagyérdemű közönség, hiszen hatalmas eposza, a *Gerusalemme liberata* talán elvonja a figyelmet erről a tevékenységéről. Az udvari líra azonban a költők, sőt általában az udvari ember mindennapi kenyere volt. Mestereként számtalan kis remekművet írt.

Aldo Palazzeschi

Séta

- Sétáljunk?
- Sétáljunk, nem bánom.

Hímzett-varrott áruk,
 paszományok nagybani gyártása,
 alkalmi rendelés, ellátás hosszú távon.
 Mlle & Mlle Purtarè,
 párizsi szalon,
 modes, nouveauté.
 Michele Salvato
 1843-ban alapított cége,
 tulajdonos: Benedetto Paradiso és Paradisóné.
 Hölgyek figyelmébe!
 Ragyogó arc,
 alabástrom kebel,
 bársonyos bőr!
 Parlament, a tér teli emberekkel.
 Az elnök diadalmas szónoklatát mondja,
 tömeg balra, tömeg jobbra.
 A török szultán várhat sorára.
 Egy ablakból csalódott szerelmes ugrik ki.
 Napkirály gyógycukorka.
 Ibolyaillatú szappan: nincs párja!
 Precíziós órák.

93

Lutri, hetente kifogják!
 Régi korok
 „Béke” vendéglője,
 kerthelyiség,
 palackozott és folyóborok.
 Loffredo és Rondinella,
 a legfinomabb kelmék,
 felöltöztetjük gyapjúba, selyembe, flanelba.
 Régiséget adok-veszek,
 képek, díszek műkincslerakata.

26

26/A

A legmodernebb írószerek.
 Bonaparte Napóleon sétány.
 Gyakorlott varrónőt keresek.
 Hanyatlás, veszteség!

Csőd a láthatáron!
Végkiárusítás!
Tessék! Tessék!
Mindent potom áron!
Risorgimento Hotel,
Magyarország Szálló.
Lastrucci és Garfagnoni
a korszerű fűtésért,
új idők hőszugárzói.
Bandiera testvérek útja
(a volt Kereszt út).
Szezon végi
vásár,
alkalmi árak,
most mindenre futja!
Diodato Scatolera,
kartondoboz mindenféle célra.
Hallatlan gonoszság!
Talmone az Ön csokoládéja!
A legnépszerűbb keksz.
De Randa és De Pinduri.
Karitászt utca
2, 17, 25, 49
Splendor Mozgóképszínház,
Aki Berlin legmélyén jár,
Utazás Japánba,
Névnapi zsúr Stefaninóéknál.
Korunk nagy látványossága!
Reuma kínozza?
Nem talál rá enyhét?
Manganello tapasz!
Fiumicellói Fájdalmas Szűzanya
Jótékonyági Egylet.
Luigi Cacace,
lámpák gazdag választéka.
Fűtőanyagtelep,
szén, faszén, fa,
fűrészpor,
tetszés szerinti rózsekötegek,
fenyőtoboz, samott-tégla.
Prof. Nicola Frescura,
fiatalok reszkessetek!
Megrendelés ingre, blúzra.
Buffi testvérek,
kipufogók, dűznik, fékek.
A nagyvilág kicsiny terembe csukva.
Ruhatisztító.

Kályhásmeister.
Nyomda.
Szálás virágok boltja.
Fodrászat.
Könyvkereskedés.
Kalapszalon.
Világítás, irodai berendezés.
„Hazaszeretet”,
régi idők kávéháza.
Kiadó lakás, tágas beltér,
érdeklődni a házmesternél
(2-től 3-ig lehet).
Adamo Sensi,
ügyvéd.
Szakorvosi rendelés,
I. emelet.
Kenyér, buci.
Pecsenyesütő.
Konyhafelszerelés.
Vasbolt,
festékek, kencék árusítása.
Massenet: Manon,
a Városi Színház
díszelőadása,
főszerepben: Michelina Proches.
Manzoni Játékszín,
matiné:
Kutyakomédia.
Faanyag.
Kalocsnijavítás,
csizmadia.
Goldoni Színpad,
Mindenkitől elhagyatva,
népi játék.
El ne szalassza!
Gyerünk Bocconiékhoz!
37
38
Sarkcsillag kávézó.
Assunta Chiodaroli,
bába.
Parisina Sudori,
varrónő.
Száz fortély, hogy ne legyen kisbabája.
Gabriele Pagnotta,
hangszer, kotta.
Narciso Gonfalone,

vászon, szövétáru.
 Ulderigo Bizzarro,
 kandírozott gyümölcsök, cukorkák.
 Giacinto Pupi,
 fekvő- és ülőkád.
 Pasquale cipőbolt (a volt Melissa),
 43...

- Forduljunk vissza?
- Forduljunk, nem bánom.

Egy lány San Giovanniból

Giorgiocarlojohnnybobbytienne,
 Indrowalterbertoldphilippeizidor,
 Oscarbrunomauricemigueljoachim,
 Vincenramónlewisdantebaltasar,
 Andréugogünterfrankytheophile,
 Ninojorgerichardmichelwillibald,
 Nandocharlyfranzijacqotpedriño,
 Ivangunnarkeitagyuszitakeo.

Szénási Ferenc fordításai

Aldo Palazzeschi (1885–1974) világirodalmi rangú olasz író és költő, több irányzatban is részt vállalt, ám eredeti hangja irányzatok fölé emeli. Legjellemzőbb vonása a játékos derű, amely már dekadentista korszakának szomorkás hangvételén is átüt, futurista korszakában pedig kihívó jókedvvé fokozódik. Magyarul nagyon kevés műve jelent meg, de lapunk 2002/8. száma is közölte néhány versét, köztük a leghíresebbet, a futurizmus költészettanát hirdető *Hagyjatok szórakozni!* címűt.

Thomas Bernhard

A hangimitátor

A hangimitátor, aki tegnap este a sebészeti társaság vendégeként lépett föl, a Pallavicini-Kastélyban tartott előadás után közölte, hajlandó eljönni velünk a Kopasz-hegyre, a Bécsi-erdőbe, hogy ott bemutassa művészetét a minden művészt tárt kapukkal fogadó házban, és természetesen nem igényel tiszteletdíjat. Megkértük a hangimitátort, aki az angliabeli Oxfordból származott, de a bajorországi Lanshutban járt iskolába és eredetileg puskaművesként dolgozott Berchtesgadenben, a Kopasz-hegyen ne azt ismétlje meg, amit a sebészeti társaságban adott elő, hanem teljesen más dolgot adjon elő, más hangokat utánozzon, mint a Pallavicini-palotában, s ezt ő megígérte nekünk, akiket lázba hozott a Pallavicini-kastélyban előadott műsora. A hangimitátor valóban teljesen más, többé-kevésbé ismert hangokat utánzott előttünk a Kopasz-hegyen mint a sebészeti társaság előtt. Kívánságokat is közölhattünk, amiket a hangimitátor a legnagyobb készséggel teljesített. Ám amikor fölvetettük, a végén tulajdon hangját utánozza, így felelt, azt nem tudja.

Pisa és Velence

Pisa és Velence polgármesterei megállapodtak, hirtelen megbotránkoztatják városaik lakosait, akiket évszázadokon át Pisa és Velence ugyanúgy lenyűgözött. Azt határozták el nevezetesen, hogy egy éjszaka leforgása alatt titokban a pisai tornyot Velencébe, a velencei Campanilét pedig Pisába szállítatják és fölállítatják. Szándékukat azonban nem tudták eltitkolni, és pontosan azon az éjszakán, amelyen a pisai tornyot Velencébe és a velencei Campanilét Pisába akarták szállítani, bevitték őket a bolondokházába, természetesen a pisai polgármestert a pisai bolondokházába és a velencei polgármestert a velencei bolondokházába. Az olasz hatóságok teljes mértékben bizalmasan tudták kezelni dolgukat.

Arató János fordításai

Thomas Bernhard dráma-, regényíró és lírikus. 1931-ben a hollandiai Heerlenben született és 1989-ben halt meg. Forrás: *Der Simmenimitator* című karcolatgyűjtemény (Insel Verlag Frankfurt am Main und Leipzig).

Vicente Verdú

Az aranykeszeg

A főnöknek volt egy csónakja, amellyel halászni járt. Egy délután, miközben az irodájában beszélgettünk azt követően, hogy lefolytattunk pár tárgyalást Enagással, nekifogott dicshimnuszt zengeni a tengerészet varázsáról. Amint hajnalodott, fölszedte a horgonyt feleségével és fiával. Ellátták magukat harapnivalóval, Coca-Colákkal és sörökkel, és kivetették a horgokat egy El Calvario nevű térségben Villajoyosa és Benidorm között. A tenger lecsillapodott, és a halak vonakodás nélkül megadták magukat a sorsnak, amire rendeltettek. Az igencsak különbözött a vállalat fásasztó nyüzsgésétől és az ügyfelek gyakori dacától. A tenger barátságos volt, a család pedig az ősidőket idéző gyöngéd közösséget alkotott. A feszültség azonnal föloldódott benne, mert oly gyorsan támasztotta két kezét a kormányra, és berregtette a bikabőgés erejét idéző motorját, ahogy az öbölből kifelé tartott. Egy alkalommal rá kellene szánnom magam, hogy elkísérjem – vetette föl.

Zavarba jöttem. Arra gondoltam, túlságosan magukkal ragadták álmai, no meg elszánta magát köntörfalazást félretévő beszélgetésre Enagás képviselőivel, elvégre hónapok óta igyekszünk behajtani rajta tartozását! Hátradólt vörösessárga hintaszékében és saját tollával felém bökve erősködött: – El kell jönnötök. Neked és a feleségednek. A gyermekeket rábízátok valakire, és egy hétvégén eljöttek. – Mellesleg nem tetszett, hogy így beszél a gyermekekről, de elismertem, azért hívott meg minket, hogy jól érezzük magunkat. Hazaérkezve elmeséltem Margaritának. Nem tulajdonított fontosságot neki. A kezét törölgette valami rózsaszínű törülközővel. Ketten a gyermekek közül tetvesen jöttek haza az iskolából.

Négy hónapra rá egy hétfői napon, május első napjaiban – erre biztosan emlékszem – a főnök közölte velem, hogy tartogat számomra valamit a kocsija csomagtartójában.

Aranykeszeg volt, a gépkocsivezetője adta át nekem fél kilenckor, amikor elhagytam az irodát. Gesztenyebarna papírba csomagolt közepes méretű aranykeszeget kaptam, de az értéke fölbecsülhetetlen, ha tekintetbe vesszük nem várt eredetét, és az előzékenységet, amit takart. Némi szertartásosságot kölcsönöztem hazatértemnek, és a csomagot Margarita két karjába raktam. – A főnök ajándéka – közöltem. Kicsomagolta a papírt és nagyon közel hajolt hozzá, mint amikor az enivalókat veszi alaposan szemügyre, s kézzel írott följegyzésen akadt meg a szeme az egyik kopolytúra tapasztott Luxindex papírlapon. A főnök hitvese írta alá és egy receptet ajánlott nekünk, hogy a valenciai halászsok módján főzzük meg az aranykeszeget. A feleségemnek szánta, s barátnőjeként kezelte, tegezte s a nevéen szólította. A levelet a bárdolatlan egészségetekre kívánsággal zárta. A fogalmazás gyermekre sikerült, de mindezzel együtt nagyon kedvesnek találtuk. Arra a következtetésre jutottam, hogy igen hamar megemelik a fizetésemet vagy előléptetnek osztályvezetővé. Kifejtettem Margaritának, mire ő elmosolyodott. Elégedettnek láttam. Vagy ta-

lán a főnök és felesége azt akarják, hogy legyünk barátok? Azon az éjszakán erre gondoltam elalvás előtt. Talán előestéjét töltöm annak, hogy valamivel több leszek, mint holmi beosztott, és Jaime úr jobbkezevé válok. Ehhez magasabb állásra lenne szükség a jelenleginél, és meglehet, ezek a részletek olyan jövőt sejtetnek, ami már kikovácsolódott a főnök agyában. Elmondtam ezt Margarítának. Nem adott egyenes választ, de jelezte, hogy nem veti el a föltételezést. A reggelinél megegyeztünk abban, hogy az a helyes, ha írunk egy levélkét a főnök feleségének kifejezve hálás köszönetünket. Megállapodtunk abban, hogy a feleségem írja alá, én pedig hozzáfűzök valamiféle megjegyzést. Reggel több mint egy órát szántam arra, hogy megfogalmazzam a szöveget. Levelünkben ez állt: – Tisztelt Amparín: az aranykeszeg csodálatosra sikerült. Nemcsak mi voltunk elragadtatva tőle, hanem a gyermekek is megettek mindent, pedig őket nehéz hallal megetetni. Elteszem a receptet, amit adtál, hogy fölhasználjam más alkalmakkor. Egyetértek azzal, hogy a legegyszerűbb konyha a legjobb. A te földed paradicsomaival bizonyára jobb lett volna, de végül is remekre sikerült a fogás és nagyon köszönjük Neked. Szívélyes üdvözzel: Margarita. – Én pedig hozzáfűztem: – Élvezetes fogásban volt részünk. Nagyon köszönjük, hogy gondoltál ránk és fölkináltál olyan tenger gyümölcsét, amit nagyon kedvelünk. Szeretettel, Vicente. – Másnap reggel bedobtam a levelet a postaládába azután, hogy Margarita aláírta, de utána munkába menet, miközben a jelzőlámpa a fényeit váltogatta, csaknem rögtön kételyek gyülemlettek föl bennem. Nem voltam biztos abban, hogy e szöveg nem túlzottan alázatos és egyben nem méltánytalan-e kissé. Elvégre is csak közönséges és nem túl nagy halról van szó. Nagyon is látható volt, hogy sok személy között osztottak el darabokat és ez a visszamaradtak közé tartozott, amit nem tudtak hová tenni. Ráadásul belekevertem a gyermekeimet is, mintha szegényeknek soha életükben nem lett volna részük ilyesféle élvezetben. És az utalás a paradicsomokra? Azt mondtam ezzel, hogy nem volt primór paradicsomunk és ez végül elrontotta az ízt, vagy ellenkezőleg, miért emeltem ki egy kellék jelentőségét, amikor az csak mellékes a főétel mellett? Másrészt mire következtethetnek abból, hogy utaltunk a Földközi-tenger iránti szeretetünkre? Talán fölfrissítem emlékezetüket a meghívást illetően, amire a főnök hónapokkal korábban célzott? Abban a meggyőződésben érkeztem az irodába, hogy a jegyzet több szempontból balfogás. Jaime úrral egyáltalán nem érintkeztem sem reggel, sem a délután folyamán, de munkából jövet összefutottunk a liftben. – Nagyszerű az aranykeszeg – mondtam, noha már megfagyott a hűtőszekrényben. – Úgy készítettétek el, ahogy Pilarín mondta? – Azt feleltem, igen, természetesen. De, Pilarín? Mi azt írtuk, „Amparín”. Rémülettől elöntve értem haza. Elmondtam Margarítának, és leültünk a kék asztalhoz a konyhában. Azután megnéztük a Központi Brigád egyik fejezetének befejező részét.

Arató János fordítása

Vicente Verdú 1942-ben született Elchében. Író és újságíró. Forrás: *Cuentos de matrimonios (Házasság-történetek)* című novelláskötet (Editorial Anagrama).

Helen Tookey
Nyelvek által

Nyelvek által találkoztunk. Magam
görögnek láttam: várfalon,
a logika biztonságában,
csiszolt szavú eszmék úrnőjeként.
Lassan fordítottam. Bízni tanultam
a félreérthető héberben,
a szóképzés kockázatában:
a hit nyelve, ugrás a sötétbe.

Az iskola kertjében

Magas téglafal tövében földszív,
csak itt van árnyék. Az udvar betonján
vakít a lárma. Gyorsan megszökünk,
mint úszók siklunk hűvös levegőbe,
elmerülve friss földszagot érzünk.
Sűrű, buja babot mutatsz nekem,
vastag hüvelytermést; hagymalevél
ír sorokat vékony póklábakkal.
Ujjunk levendulát morzsol, mentát,
zsályát vizsgál, az illat a bőrön
éles-valós.

Messze csengő sívít.
Lefejtesz magadról, vak fénybe futsz,
lehull az emlék, mint pipacsszirom.
Illatkincsem tiszta, mint a metszés.

C. G.-nek

Azt hittem, téged látlok a buszon;
kis mosoly, majd gyors félrefordulás
mielőtt meglát (persze nem te voltál),
tévedésből mást vetítettem rá.
Nem néztem már felé, de megmaradt
az érzés, te vagy itt újra. Mintha
elmentél volna – délen kaptál munkát,
vagy külföldre tán, nyelvet tanulni –,
és visszatértél. Mintha feljöhetnél
pár nap múlva, és folytatnánk ott, hol
kilenc éve abbahagytuk. Mintha
nyugis állásod lenne, nem lennél pap,
nem hívtak volna akkor éjjel. Mintha
nem lett volna kése, s nem lennél halott.

Dörgő Tibor fordításai

Helen Tookey (1969) angol költő, irodalomtörténész. Több egyetemen tanult, Oxfordban szerzett tudományos fokozatot. Tavaly adták ki első verseskötetét, kisprózái irodalmi folyóiratokban jelentek meg. Liverpoolban él, szabadúszó értelmiségi, sok szállal kapcsolódik irodalmi és kulturális műhelyekhez.

Radu Juculescu (1949) kolozsvári román író, zenész. Magyarul olvasható kortárs román antológiákban. Önálló kötetben *Liftben* címen jelentek meg novellái a Vadamosi füzetek sorozatban.

Radu Ţuculescu

Az ember új barátja

Mostanában megnőtt az utazási kedv. Még a szolgálati út tekintetében is. Néhány nappal ezelőtt fölszálltam a gyorsvonat másodosztályú kupéjába. Szinte boldog voltam. Négy órát utazhatok. Már láttam is, amint a magammal hozott regényt nyugodtan olvasom. Ezek az új tarifák megcsappantották az utasok létszámát. A fülkében tényleg csak egy férfi darvadozott a sarokban, télikabátban, a fején kucsma. Visszaköszönt, és azt mondta:

– Olyan hideg van, bácsika, hogy kifagynak a szemeid. A barátomat is megijesztetted. Remélem, majdcsak megjelenik.

Ami a hideget illeti, magam is észleltem, hogy igazat beszél. De a barátját, bár körbebámultam, nem láttam. Óvatosan úgy döntöttem, nem folytatom a párbeszédet. Mostanság mindenféle-fajta provokátorrel találkozhatasz. Alig lódult neki a szerelvény, egyszer csak kiáltását hallom:

– Na újra itt vagy, te vadállat! Nincs már több ennivalóm, nem tudok már többet adni neked, talán az úr megszán egy szendviccsel, elvégre szolgálati útra küldték.

Csodálkozva fedeztem fel az ülés alatt egy egeret. A hideg miatt fölborzolt bundája inkább egy sündisznóra emlékeztetett.

– Remélem, nem félsz az állatoktól – mosolygott rám a férfi.

– Egyáltalán nem – válaszoltam, és már elő is vettem a szendvicsemet. Szétszórtam a darabkákat az ülésen. Sebteben felfalta.

– Törjél egy nagyobb darabot – tanácsolta a férfi –, én is testvériesen megfelezttem vele a magamét. A vonaton ritkán lehet alkalma enni. Lakhelyet kellene változtatnia.

Kettébe törtem a szendvicsemet. A magamét megettem, és gyorsan zsebre dugtam a kezemet, hogy meg ne fagyjon. Az olvasás szóba sem jöhet... Ugyanis csupán egyetlen szál neon pislákkolt, az is a folyosón. Az egér befejezte a lakmározást és jóllakottan eltűnt az ülés alá, ahol gondolom, egy rongy óvhatta a hidegtől.

– Mielőtt beléptél volna, beszélgettem vele – súgja fülembe a férfi.

– És mit mondott?

– Azt, hogy egyre rosszabb. Anyira elszaporodtak, hogy sokan koldusbotra jutottak. Sokan. Némelyik elcsípte közülük a vonatot, de ez sem biztos megoldás.

Egyórás késéssel érkeztem meg utazásom céljára. Siettem a szállodába, foglalt szobám volt a hatodik emeleten. A telefonnak nincsen zsinórja, a tévé rossz, meleg víz nincs, s égő is csupán a folyosón. Mintha a szállodások összebeszéltek volna a vasutasokkal. Már arra gondolsz, hogy egy közös érdekekkel foglalkozó ligát alakítottak, melyről eddig még mit sem tudtál. Megpróbáltam kicsavarni az égőt és áttenni a szobámba, sikertelenül. Fogat mostam, néhány bogarat, melyek a fürdőszobában elmélkedtek, lecsaptam, és bebújtam az ágyba. Éjjel óriás sünről álmodtam, mely csenevész patkányokra vadászik.

Szlafkay Attila fordítása

Daša Drndić

Pupi Pesten

Printz, becenevén Pupi, befizet egy kétnapos budapesti turistautat, s egyetlen koffer nélkül elindul. A Margitsziget keletre néző oldalán, a dominikánus kolostor romjainál hét teljes órán át, egészen sötétedésig várakozik. Háromszor pisál, csapdossa a szúnyogokat, fel s alá járkal. Ázott pókháló gubancaként az égből lelógó, áttetsző függönyt alkotva már négy órája pásztákban zuhog az eső, fénytörésesen ezen át látszik a Margitsziget zöldje. *Legszívesebben elbújnék ebben a csalitosban, motyogja Pupi, bemennék, hogy eltűnjek benne, hisz épp olyan, mint Száfet Zéc barátom kertje.* A beigért összekötő, a „kapcsolat” pedig csak nem jelenik meg. Helyette egy alacsony, fekete lakk simicipőben járó emberke várja a szállóban.

Azt mondja az illető: *Szakad az eső, Pest pedig oly mélyzöld.* Printz tüstént rákérdez: *Ön költő?*

A titkos ügynök titokzatosan mosolyog, Printznek legalábbis úgy tűnik.

Az Ön kapcsolata halott. Az Ön kapcsolatát meggyilkolták, de az is meg lehet, hogy öngyilkos lett, mondja a barna bőrdzsekit viselő kis ember.

Akkor most mit csináljak?, kérdezi Printz.

Semmit. Nem csinál semmit. Nem fog átszökni. Visszamegy. Ennyi. Háború van. Bennünket támadnak, s mi védekezünk. Emberek vesznek oda, mindenféle romok. Imígyen szól a szomszéd országból való ember. Majd elment.

Printz kótyagosan néz utána. Printz fejében kicsiny holttestek úsznak, rózsás kis testek, gyermekhullák. Fölöttük, nyitott esernyők gyanánt, szép, fiatal asszonyok, nagyon sápadt asszonyok lebegnek. Holtan, tisztára meghalva ők is. Ó, nem fogjátok megvédeni őket, nem fogjátok megvédelmezni rózsálló, halott gyerekeiteket, nem bizony, kiáltja Printz. Tele a világ ikrekkel, akik testvérekük oszlásnak indult, megfeketedett és összeaszalódott embrióit viselik hasukban. Megkövesedett magzatokat. Amiket Printz kiabál, az a testüregében dobol, ám senki sem hallja, mert Printz a bensőjében ordít, látszatra pedig csak a recepcióban álló portásra néz. A szomszéd országból, Printz szülőhazájából való emberkének híre-hamva sincs. Mindössze egy légbuborék maradt a helyén.

Printz megkérdezi a portástól, mármint az aranyujtásos, kék dolmányos egyenruhába bújtatott hotelportástól, hogy aszongya: *Merre találok Semmelweis Ignác sírját?* Printz fel szeretné keresni Semmelweis Ignác nyugvóhelyét, méghozzá azonnal, azért érdeklődik meg a portástól, *hol van Semmelweis Ignác eltemetve,* hát ezért. A portás tisztességtudó, a portások nem tesznek föl felesleges kérdéseket, rendszerint úgy van, hogy a vendég kérdez, a portás válaszol. Ezt a kékbe-aranyba rittyentett portást tulajdonképpen egyáltalán nem érdekli, mért akarja valaki meglátogatni Semmelweis Ignác sírját, Printznek ez világos. Amiképpen az is, hogy egy portásnak nem okvetlenül kell tudnia bármit is Semmelweis Ignácról, még ha magyar portásról, pláne budapesti portásról van is szó. Mit kezdjen egy portás Semmelweis Ignáccal, na mit?

Fogadjon taxit, mondja a portás. *A Kerepesi temető legyen az útirány.*

Printz látni szeretné Semmelweis Ignác síremlékét, mert a szomszéd országbeli kis titkosrendőr távozásával annyira erőt vett rajta a búbánat Semmelweis Ignác miatt. Nagy-nagy bánat szakadt rá, váratlanul. Ó, micsoda szörnyű igazságtalanság érte Semmelweis Ignácot, borzasztó! Printz nem biztos benne, mi árad el benne egyre inkább, a szomorúság, vagy egy rossz érzés esetleg, nem tudja biztosan. Ha Budapestre kirándul az ember, turistakirándulást tesz Budapestre, akkor logikus, hogy felkeresi a Kerepesi temetőt, nem igaz? A Kerepesi temetőben sok híres ember nyugszik. Ezenkívül, amikor turistaútra megy, Printz minél többet szeretne látni, mert sose lehet tudni, lesz-e még egy ilyen, sőt egy pontosan ilyen útja. Nem tudni. Különösen most, amikor kapcsolatot híján maradt, amikor az az ember, aki átsegítette volna a határon, halott, megölték vagy öngyilkos lett. Nem tudni.

Ha Semmelweis Ignác nincs, talán ő, Printz sem jött volna a világra. Ernestinát, meglehet, elviszi a gyermekági láz, mert a szülésnél olyan orvos vagy medicus segítkezik, aki előzőleg hullát boncolt, utána meg nem mosott kezét. Oh, hogy összezavarodott minden Printz fejében! Az idő ott olvataggá válik számára, elveszíti határvonalait, foltokat alkotva folyik szét. Printzcel megesis ilyesmi, igen, s ilyenkor nem tudja, hányadik században él, s azt sem, hol van.

Pupi, téj észhez. Semmelweis Ignác 1865-ben meghalt.

Semmelweis Ignác nincs a Kerepesi temetőben. Csupán a síremléke van ott, alatta pedig – semmi. A Semmelweis Ignác tiszteletére emelt emlékmű úgy hever a pusztá földön, mint egy ékkő, hatalmas ékkő, mely az idők folyamán megsárgult, gyapjas mohatelepek foltosodnak rajta, mert Semmelweis Ignác rég meghalt, a Kerepesi temetőben pedig elég nedvesség van, ezért moha is van. Semmelweis Ignácot elhamvasztották, aztán beleszórták egy urnába, az urnát pedig az Orvostörténeti Múzeum üvegvitrinjében őrzik. Printz azonban nem óhajt betérni a pesti Orvostörténeti Múzeumba, ő a Kerepesi temetőbe igyekszik.

34/2-es parcella, szól ki kurtán a tudakozó tolóablaka mögül a hivatalnok. Bizony, a Kerepesi temetőben tudakozó is van, mert Budapestten sok turista megfordul, a turisták előszeretettel látogatják a sírkerteket, a temetőknek pedig gondjuk van rá, hogy ott a turisták ne bolyongjanak le-fel ész nélkül. De hát külföldi temetőket járni mégiscsak butaság, állapítja meg magában Printz, hiszen ott az embernek nincsenek hozzátartozói, úgy általában. Minek ez a turistának? Meg jómagának, minek? Ennél jobb egy adag süteményt bevágni. Ó, igen, a pesti sütemények! Amint végez Ignáccal, betér valahova egy pofa sütire, azt okvetlenül.

Lassan a testtel, Pupi, szedd össze magad. Esteledik, bezárják a temetőkaput.

A 34/2-es parcella felől két oroszlánfej szemléli Printzet, és viszont.

Szép kóroszlánok, erősek, de ártalmatlanok. Semmelweis Ignác, elhunyt 1865. augusztus 13-án, Bécsben – olvasható az emlékműn, de valójában az Országos Elmegyógyintézetben halt meg, Döblingben. Negyvenhét éves, orvos, és azt mondják – bolond. Bolond? Bécsből kiutálják, Bécs azt mondja neki, mehatsz, menj oda, ahol születted, a te Pestedre. Semmelweis Ignác Pestre megy, és az ő Pestjén lesz szülészorvosa az asszonyoknak, akik azontúl nem halnak meg hullamérgezésről, hanem életben maradnak, nem viszi el őket a gyermekági láz, miként megannyi más bécsi szülőanyát, mert Semmelweis

Ignác klóroldattal mos kezet, és Pesten már senkinek sem szabad hullát boncolni, majd mosatlan kézzel újszülötteket világra segíteni. Hogy Semmelweis Ignác, amúgy betegen, mért tér vissza Bécsbe, azaz Döblingbe, nem tudni, meglehet, erőszakkal dugták be abba az Országos Elmegyógyintézetbe. Ejnye, hát a beteg lelkek számára akkor nincs még kórház Pesten? Én nem térhetek vissza szülőföldemre, az emberek abban az országban, ahol maradtam, öldösik a szülőházamban élő embereket, a beígért összekötőm nincs többé, ráadásul nem is vagyok orvos, és különben is más idők járnak, egészen más idők. Ha Ernestina Bécsben szül, s akkor, amikor Semmelweis doktort elűzték onnan, elviszi a szepszis, egész biztosan belehal, én pedig megkétkülten és halva születtem volna.

Kék voltál, Pupi, amikor megszülettél.

Nem voltam.

Ni csak, milyen különbözőképpen írták ki Semmelweis nevét, a keresztnévét: az áll ott, hogy Ignaz Philipp és Ignác Fülöp. A vezetéknevéhez azonban senki sem nyúlt. Semmelweis zsidó volt? Zsidó volt talán?

Ugyan, Pupi, ne játszd meg a hülyét. Sétálj egyet.

Printz sétál, és mélyeket lélegzik. Nagy ez a temető, a Kerepesi, bőven akad zöld terület. Printz lehorgonyoz a 28-as parcellánál, mert a 28-as parcella közel van a 34/2-es parcellához, amelyen a Semmelweis-emlékmű áll. A 28-as parcellán hatalmas síremlék magasodik, tiszta fehér, kő-fehér, félelmetes.

Az apokalipszis négy lovasa, kőből mind a négyen, megkövesedve, motyogja Printz, és nézelődik.

A 28-as parcellában, az apokalipszis négy fehér lovasa alatt, József Attila nyugszik. Printz nem tudja, annak örüljön-e, hogy még egy ismerősre akadt, vagy pedig a fiatal költő, a mosónő fia, a kommunista párt titkos tagjának során búsuljon-e inkább. József Attila szegény gyerek volt, szegény egyetemista, szegény költő, rettenetesen szegény. Printz, ha kortársa lett volna Attilának, segítette volna, biz' isten. Ennivalót hozott volna, az ágyát is felajánlotta volna neki. József Attila hétéves kora óta dolgozott, mindenfélével megpróbálkozott, az apja akkor elmegy, a papa ekkor elhagyja őt és a mamát, na és Attilát akkor nevelőszülőkhöz adják, az egyikhez, majd a másikkhoz, de egyikük sem jó hozzá, ő pedig még kisgyerek, alig kilencéves, és öngyilkossági kísérletet tesz. Akkor aztán meghal a mamája, pedig József Attila még mindig nem cseperegett fel egészen, csak tizennégy éves, igazában kicsi még és védtelen. Szóval, meghal a mama, az a kimerült, elnyűtt, csupa ránc, összeaszalódott mosónő, és Attila árvaságra jut. Olyan húsz éven át töri a fejét, miként ölje meg magát, s a végén – természetesen – öngyilkos lesz. Ezúttal sikerrel, mindörökre, Printz azonban nem tudja, hogyan. Ezt még tanulmányozni kellene. Amint hazatér, Printz megkísérli kideríteni, hogyan ölte meg magát József Attila, a kitűnő egyetemista, József Attila, a költő, akinek a verseit akkoriban senki sem olvassa. Később, sokkal később, bizonyos emberek elhatározzák, hogy felidézik József Attila emlékét, s híressé teszik, csakhogy rajta ez már nem segít, mert rég meghalt, mint egyébként Semmelweis Ignác is. Semmelweis Ignácot ma is gyakran emlegetik, regényeket és drámákat írnak róla. Két szerencsétlen flótás, pechesek mindketten. Printz közelebb hajol a sírfelirathoz, onnan olvassa le: József Attila 1905–1937.

Printz megáll a 26-os parcella előtt, és – nini – elmosolyodik! A 26-os parcellán hatalmas szobor áll, kigombolt fehér ingbe öltöztetett emberalak. Az ing olyan, mintha lisztből volna, puha. Még lengedezik is, ámbár a Kerepesi temetőben minden áll, semmi sem mozdul, semmi. Még madár sem.

Valahogy nincsenek is madarak.

Igaz, mintha nem is volnának. Hol vannak a madarak?

A szoboremler tekintete az eget kémleli. Ki ő?

Ó, de hiszen ez Emil Gerbaud!, ismeri fel Printz. S tenyerével végiglapogatja a szobor elérhető részeit, mert a szobor magas, kétszer akkora, mint Printz, talán háromszor is, és olyan fehér, olyan tiszta ez a kedélyes szobor, igen, valóban annyira szívderítőnek mondható, hogy Printz, sebtében búcsút intve Gerbaud úrnak, sietős léptekkel, ami – a testi fürgeség általában – szokatlan volt nála ezekben a napokban.

Vörösmarty tér – Gerbaud, mondta be Printz a taxisnak, amire a taxis csak annyit mondott: *o la la!* Mint egy vérbeli párizsi.

Dobostortát? *Á*, nem. Tisztelet, becsület Dobos József úrnak, a csemegeüzlet- és cukrászdatulajdonosnak, tucatnál is több német nyelvű szakácskönyv sikeres szerzőjének. Mogyorós Kugler-tortát, sűrű csokoládékrém-töltettel és csokireszeléssel megszórva? Nem. Kugler úr már 1870-ben üzletet nyit a régi Budapest szívében, és fennszóval kínálgatja a *mignont*, *mignont tessék*, *hölgyeim és uraim, tessék megkóstolni a mignonjaimat!* Amidőn Gerbaud veszi át a Kugler boltját, attól kezdve Budapest bolondul az édességekért. A pesti nép a tíz ujját nyalogatja utánuk. Mignont? Nem. Még hogy Printz rajongana a mignonért, az korántsem mondható, s ha már választhat, akkor nem, mignont semmiképp.

Sachert? Franz Sacher valamikor kifutólegényként és edénymosogatóként kezdte Metternich gróf konyháján, ő volt az, akinek a szabadnapos főszakács távollétében alkalma nyílt olyan lakomát sikeríteni gazdájának és vendégeinek, hogy az a konyhaművészet történelmi eseménye lett. De hát ez Bécsben történt, réges-rég, Bécsben, ahol a hajdani konyhalegénynek, kuktának gazdag és hírneves leszármazottai élnek. Ők a tulajdonosai a híres Sacher Szállónak, közvetlenül ott, az Operaház mögött, a Philharmonikestrasse 4. alatt, ahol Charlotte Rampling, az a Lúciának nevezett zsidó kurva, szado-mazochista szeánszokat űz Dirk Bogarde éjszakai portással, azaz egy Max nevű, valamikori SS-istával. Sacher-tortát? Igen. Printz imádja a Sacher-tortát, pláne házilig főzött sárgabarrack-marmeláddal benne, amely olyan csodásan olvad össze a sűrű csokoládéöntettel. Amihez aztán hideg tejet hörpintenek, olyan egy-két liternyit. No de hát az Bécs, Printz pedig Pesten van. A Sacher-torta, tehát, nem jön számításba.

Felvert tojásfehérjéből készült, diós Kossuth-kiflit? Ez az a bizonyos Kossuth Lajos, az üldözött és börtönviselt harcos, aki nemzete függetlenségéért küzdött. Mért éppen egy kiflifajta fűződik nevéhez, nem pedig valamilyen rummal nyakon öntött, kandírozott gyümölcszeletekkel töltött, tejszínhabbal bevont, sűrű tortaféle, mért nem ilyesmi? Ehelyett puszedlit kapott, habkönnyű, fehér, pajkos kis félholdacskákat. Printznek nincs ehetnékje ezekből a piciny, habszerű gyúrmányokból, egyáltalán nincs.

Garibaldi-szeletet? Ja, igen, Garibaldi, az Olaszország egyesülését megálmodó nemzeti hős. Az emberek mindenféle ostobaságot összeálmodnak. Garibaldi seregében magyarok is voltak, csak azt nem tudni, ők is ugyanarról álmodoztak-e, mint Garibaldi. Meglehet, kisebb gondjuk is nagyobb volt annál, meg aztán olyanok is vannak, akik nem az országegyesítésről, hanem a szerelemről álmodnak. Ez utóbbiak inkább szexuális érdeklődésűek, kevésbé harcos alkatok. Ó, hosszú ideje már, hogy nem volt együtt nővel, Printznek muszáj lesz tennie valamit, muszáj lesz. Az állatkái lassan elmaradoznak, újabban másra sem gondol, csak a süteményekre, s ez jó jel. Magyarországon ma előszeretettel fogyasztanak Garibaldi-kockát az elesett magyar katonák tisztelőtére és emlékére. Minden bizonnyal ezért. A Garibaldi-szelet egyúttal finom is. Gyümölcsízzel megkenve, a tetején őrölt mogyoró és dió meg porcukorral felvert tojásfehérje keverékével bevonva, majd megsütve, már ahogyan készül. Printz nem szereti a rásült tojásfehérjét, ezért nem eszik Garibaldi-kockát Pesten, nem bizony. A fölvert és rásült tojásfehérje légiességet, csalóka könnyűséget kölcsönöz az édességnek, ez nem tetszik Printznek. Ó a gazdagon föl-púpozott, szaftos süteményeket kedveli, nem szeret csuklani, amikor kalácsot eszik. Prinzt egyébként gyorsan elfogyasztja, amit elébe tesznek, pillanatnyilag azonban szomjas.

Esterházy-tortát? Sült almát à la Josephine?

A cukrászda valóban előkelő. Ah, ez a Gerbaud, micsoda egy ínycenc volt! Senki sem tudja, mért hagyja el szülőföldjét, Svájcot, de elhagyja, az emberek istenhozzádot mondanak szülőföldjüknek, mindig van ilyesmi. Vannak emberek, akik sohasem hagyják el szülőhazájukat, juszt sem! Úgy gondolják, nincs rendjén, olyan ez, mintha az édesanyádat hagynád el. Printz nem ért egyet az effajta vélekedéssel. Printz azt vallja, az édesanyának okvetlenül hátat kell fordítani, különösen, ha Ernestinának hívják. Gerbaud, amikor búcsút vett Svájctól, kitalált egy varázslatos töltött cukorkát, melynek konykjában, a gyönyörtől rézszenen, egy szem sötétvörös, kemény meggy úszkál. Gerbaud így kárpótolta magát a haza és az édesanya elvesztéséért. Meg a nagy csokoládégyaráért Svájcban. Az édességek mindenféle veszteségért kárpótolják az embert, ez közismert. Németországi, franciaországi és angolai tartózkodása után Gerbaud Magyarországon telepedik le, és Budapesten alkotja meg a Gerbaud-tortát. Mint a kárpótlásnak még egy nemét. Ezzel szerez hírnevet. És pénzt. Meglehet, Printz is kitalálhatna valamit kárpótlás gyanánt. Printz szeretné, ha sikerülne neki valami. Gondolta, visszamegy hazájába, szülőföldjére, anyaországába, és segédkezik a sebesültek mentésében, Printz ilyen, segítőkész, no igen, szeretett volna elmenni oda, ahol született, de hát, lám, rosszul sült el a dolog. Annak a bizonyos kapcsolatnak, összekötőnek sem kellett volna éppen most meghalnia, később is meghalhatott volna, amikor őt, Printzet, átdobja a határon. Most dugába dőlt minden. Ernestinának pedig sehogyan sem akarózik meghalnia.

A Gerbaud cukrászdában a falakat selyemtapéta borítja, márványlapos asztalok és kristály világítótestek vannak. A Gerbaud cukrászdában körös-körül mindenből árad az előkelőség. Printznek ez ínyére van, Printz szereti az előkelőt, az sem baj, ha egy rég múlt, más korból ragadt itt. A levegőben csokoládé-illat párázik, Printz valóságos csokoládé-nirvánában találta magát, s úgy érzi, menten elájul.

Elájulok, mondja. Úgy, magában. A pincérlánynak pedig odaszól: Négy szelet Gerbaud-tortát, és három pohár hideg tejet. Keze a márvány Kaffe-Tisch márványlapján fekszik. Szép kezem van, állapítja meg szintén magában. És fáradt vagyok.

Printz elhagyja Budapestet. A turisták nótára gyűjtanak. A turisták úgyszintén elhagyják Budapestet, visszatérnek a két elszennyezett folyó egybetorkolásánál levő városba, hazafelé tartanak a kirándulásról, hazafelé a shoppingból. Ők boldogok, látszik, mert nótáznak. Budapest szép város. Printz hallja a gránátbecsapódásokat odaát (Vukovárnál?), bombázókat lát, azok is odaátra tartanak, nem is messzire, útitársnője meg cseverész közben: *A magyaroknak kitűnő sajtjaik és olcsó szalámiféléik vannak, semmiben sem maradnak el a Gavrilović-készítményektől, semmiben. Mondja csak, a Gavrilović szerb családnév volna?*

Odahaza Rikard ezt hajtogatja: *Ne viccelj, nem mehetünk el, nem hagyhatjuk magára Ernestinát.*

Herzog nem is gondol titkon odamenni, ahol háború van, Herzog semmiképpen sem akar a harctérre menni, mert Herzog kezében visszafelé sülné el a puská, mert Herzog kicselezte a katonaságot még a békeidőben, és mert nem hagyhatja itt a rotweilerjét. *Meghalnék a rotweilerem nélkül, ilyeneket mond. Herzog elhízott, és hallgat. Legfeljebb vendégeket hívogat egy kis oszonnára sör mellett. Azt mondja Matilda: Az én Herzogom erkölcsös ember, nem avatkozik ő semmibe.*

1991-et írtak ekkor. Vagy 1992-t? Ernestina még három évig halódik. Vagy négyig? Később meg – már késő volt.

Begubódoztam akkor, mormogja Printz.

Borbély János fordítása

Daša Drndić (Zágráb, 1946) angol nyelvet és irodalmat tanult a belgrádi egyetem filológiai karán, majd Fulbright-ösztöndíjasként az Amerikai Egyesült Államokban folytatta tanulmányait. A múlt század ötvenes éveitől kezdve Belgrádban élt, és mint kiadványügyi szerkesztő, angoltanár, a belgrádi rádió hangjátékműsorainak szerkesztője, dramaturgja dolgozott. Szépprózát, hangjátékszövegeket, irodalomkritikát ír. Műfordító. 1992 óta a horvátországi Rijékában (Fiumében) működik, az ottani egyetemen az angol nyelv és a jelenkori brit irodalom tanára. Több regény szerzője. Az itt közölt írás részlet a szerző *Doppelgänger* című kollázsregényéből (Zágráb, 2005).